

**Vadovėlio M. Jekel, M. Menz. „Historia III. Podrecznik dla uczniow klasy III gimnazjum z tekstami zrodlowymi“. Warszawa, 2006, Wydawnictwo edukacyjne Zofii Dobkowskiej ŻAK
RECENZJA**

Vadovėlis, be abejonės, tikrai aukšto lygio. Jis gana originaliai sukomponuotas. Gausu fotonuotraukų, spalvotų žemėlapių ir tekstinių šaltinių. Pateikiami įvairūs, kartais pakankamai neįprasti vertinimai, kontraversyvūs klausimai. Pvz.: „Kodėl tylėjo popiežius Pijus XII (p.290); „Kam tenka kaltė dėl Varšuvos sukilimo nesėkmės? (p. 320-322 pateikiant plačią ištrauką iš žinomo istoriko N. Davies knygos „Powstanie 44, Krakow, 2004). Toks šaltinių pateikimas ir ypač klausimų mokiniams formulavimas naujoviškas ir sektinu pavyzdžiu turėtų būti taip pat mūsiškiams vadovėlių autoriams.

Apie įvykius ir procesus, vykusius dabartinės Lietuvos teritorijoje, šiame vadovėlyje, kurio chronologiniai rėmai apima epochą nuo Napoleono Bonaparto iškilimo iki XXI a. pradžios, rašoma labai nedaug. Tai suprantama ir logiška, tačiau neišvengta ir netikslumų. Antai 88 p. žemėlapyje „Lapkričio sukilimas“ [1830-31m.- A.K.] pažymėta, kad vyko mūšis taip pat prie Panerių [Ponary], kurį laimėjo Rusijos imperijos kariuomenė, bet tekste nė žodžiu neužsiminta, jog sukilimas apėmė ir Lietuvos teritoriją.

112 p. žemėlapyje „Lenkų žemės Sausio sukilimo [1863 m. – A.K.] laikmečiu“ pavaizduotos „teritorijos, užimtos sukilėlių dalinių“ taip pat Lietuvoje, prie Kėdainių, Kauno, Biržų. Tačiau kitame 113 puslapyje randame priešingai teigiantį tekstą: „Sukilimo vadovai bandė jį išlėsti Lietuvos ir Rusios (Ukrainos) žemėse, tačiau be žymesnio pasisekimo“. Rusios atžvilgiu teiginys teisingas, bet Lietuvos – klaidingas. Apie sukilimo Lietuvoje gana platų užmojį rašė daugelis lenkų istorikų, o taip pat J. Pilsudskis.

194-195 p. rašoma ir apie Lenkijos santykius su Lietuva 1918-1920 metais, tame tarpe gen. L. Żeligovskio žygį. Jokių pastabų nėra. Tekstas visiškai objektyvus. 214 p. patalpinta lentelė Nr. 9 „Totalitariniai ir autoritariniai režimai Europoje“, kur pažymėta, jog Lietuvoje autoritarinis režimas egzistavo 1929-1940 metais. 1929 m. nurodyti klaidingai, turėtų būti – 1927 m.

Doc. Dr. Algis Kasperavičius
2008 m. gegužės 16 d.

Geografijos vadovėlio „Wieckowski. Odkryvami świat. Podrecznik dla gimnazjalisty. Cześć 2. Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne. Warszawa, 2006“

Recenzija

Šio vadovėlio ankstesnė laida buvo premijuota 2004 m. konkurse „geriausias europietiškas mokyklinis vadovėlis“. Jis turi ir kompaktinį diską su iliustracijomis ir užduotimis. Apie Lietuvą skyriuje „Pabaltijo šalys“ rašoma 104-105 p. Čia pateikiama daug informacijos, vėliava, Trakų pilies spalvota nuotrauka. Vis tik yra klaidų. 104 p. rašoma: „Dar prieš II-ąją pasaulinį karą lenkai sudarė apie 20 proc. Lietuvos gyventojų, dabar gi tik 7 proc“. Skaičius 20 proc. gal tinka tik trumpam laikotarpiui nuo 1939 spalio pabaigos, kai buvo prijungtas Vilnius ir jo kraštas. Tačiau tada jau vyko II-asis Pasaulinis karas.

105 p. teigiama, jog Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą BVP vienam gyventojui tiek padidėjo, kad Lietuva nustojo būti vargingiausia ES narė. Abejotina, ar nuo 2004 m. gegužės 1 d. pavyko pasiekti didelę pažangą, o taip pat, ar Lietuva buvo vargingiausia naujųjų ES narių.

Keistas ir jau neaktualus 105 p. teiginys „Didžiausią reikšmę turi elektrotechnikos [elektromaszynowy], maisto bei medžio ir popieriaus pramonė“. Nei elektrotechnikos, nei popieriaus pramonės Lietuvoje jau praktiškai nebėra.

Tai smulkūs, palyginti, netikslumai, o visumoje informacija apie Lietuvą šiame geografinio vadovėlyje vertintina teigiamai.

Doc. Dr. Algis Kasperavičius
2008 m. gegužės 16 d.

**Atlaso „Atlas historyczny. Gimnazjum. Warszawa, 2005, Wydawnictwo
szkolne i Pedagogiczne“
Recenzija**

Atlasas didelės apimties. Jame ne tik daugybė spalvotų žemėlapių, bet taip pat iliustracijų, schemų, lentelių ir geografinių pavadinimų bei asmenvardžių indeksai. Tai labai geras dalykas, nors paprastai nebūdingas mokykliniams atlasams. Mano užduotis buvo įvertinti naujųjų amžių ir naujausiųjų laikų žemėlapius, iliustracijas, schemas ir lenteles. Rimtesnių pastabų dėl Lietuvos vaizdavimo neturiu. 1831 ir 1863 m. sukilimų įvykiai Lietuvos teritorijoje pavaizduoti teisingai.

Galima pastebėti tik tiek, kad Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ribos XVII ir XVIII a. vaizduojančiuose žemėlapiuose kartais nurodomos, o kartais ne. Lenkijos valstybės sienos tarpukario ir II-ojo pasaulinio karo laikotarpiais pateiktos neatsižvelgiant į Vilniaus problemą, tačiau vargu ar mes galime reikalauti, kad lenkų vadovėlių autoriai ir atlasų sudarytojai priimtų šiuo ginčytinu klausimu lietuvišką požiūrį.

Doc. Dr. Algis Kasperavičius
2008 m. gegužės 16 d.